

**«Εταιρία Διάσωσης, Αξιοποίησης και Ανάπτυξης Ιστορικών Ακινήτων και
Φυσικών Μνημείων Οινιαδών»**

«Οινιαδών Ανάπτυξις»

«Ανακαλύπτω το Ποτάμι»

Κατοχή Οινιαδών

2024

«Ανακαλύπτω το Ποτάμι»

Ο μυθικός, άγριος Αχελώος, ο δεύτερος σε μήκος ποταμός της Ελλάδας, πηγάζει στη Πίνδο, στα σύνορα της Ηπείρου και της Θεσσαλίας, με τις κύριες πηγές του να βρίσκονται στις κορυφές του Λάκμου. Με κατεύθυνση από τα βόρεια προς τα νότια διασχίζοντας κατά σειρά τους νομούς Τρικάλων, Καρδίτσας, Άρτας, Ευρυτανίας και Αιτωλοακαρνανίας, ο Αχελώος διανύει μια μαγευτική και ποικιλόμορφη διαδρομή 220 χιλιομέτρων πριν εκβάλλει στο Ιόνιο πέλαγος στην περιοχή των Οινιαδών.

Στα πρώτα χιλιόμετρα ο ποταμός ονομάζεται Ασπροπόταμος ή Άσπρος λόγω της καθάριας και αφρισμένης όψης του. Ο Αχελώος στο διάβα του συνέβαλε στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και πολιτισμού, διαμόρφωσε συνθηκες και δεδομένα, επηρέασε καθοριστικά τον πολιτισμό, τις συγκοινωνίες, το εμπόριο και τις μεταφορές των περιοχών από τις οποίες διέρχονταν, δοξάστηκε και τιμήθηκε ως θεός και αναγνωρίστηκε ως ευεργέτης για τους διαβιούντες στις όχθες και την ενδοχώρα του.

Τόσο μεγάλη ήταν η σημασία του ποταμού για την περιοχή και για την Εσπέρια Ελλάδα, που οι αρχαίοι Έλληνες τοποθέτησαν τον Αχελώο στην κορυφή των θεών-ποταμών, τον ονόμασαν πατέρα όλων των υδάτων και θεωρούσαν ότι όλα τα νερά της γης απορρέουν από αυτόν.

Η ετυμολογία της λέξης Αχελώος προέρχεται από την σανσκριτική ρίζα «Αχ» που σημαίνει «άφθονο νερό» και από τη λέξη «λώων» που σημαίνει ο καλύτερος, ο ανώτερος, ο αγαθότερος. Οι απεικονίσεις του ποταμού σε αγγεία και νομίσματα τον παρουσιάζουν κερασφόρο και γενειοφόρο, μισό ταύρο με ανθρώπινο πρόσωπο και μισό φιδόμορφο ψάρι. Ενώ η μορφή και το πρόσωπο του ποτάμιου θεού αποτελεί ένα από τα πιο αρχαία εμβλήματα άρρηκτα συνδεδεμένα με την Αιτωλοακαρνανία.

Ο ζωοποιός Αχελώος είναι ο πλουσιότερος σε νερά ποταμός που κινείται εντός της Ελλάδας και η λεκάνη απορροής του καλύπτει μια τεράστια έκταση 5.572 τ.χλμ. όπου χάρη και στα έργα που έχουν γίνει τα νερά του αρδεύουν 370.000 στρέμματα γεωργικής γης δίνοντας πλούτο και αφθονία στην Αιτωλοακαρνανία με επιτομή την περιοχή των Οινιάδων.

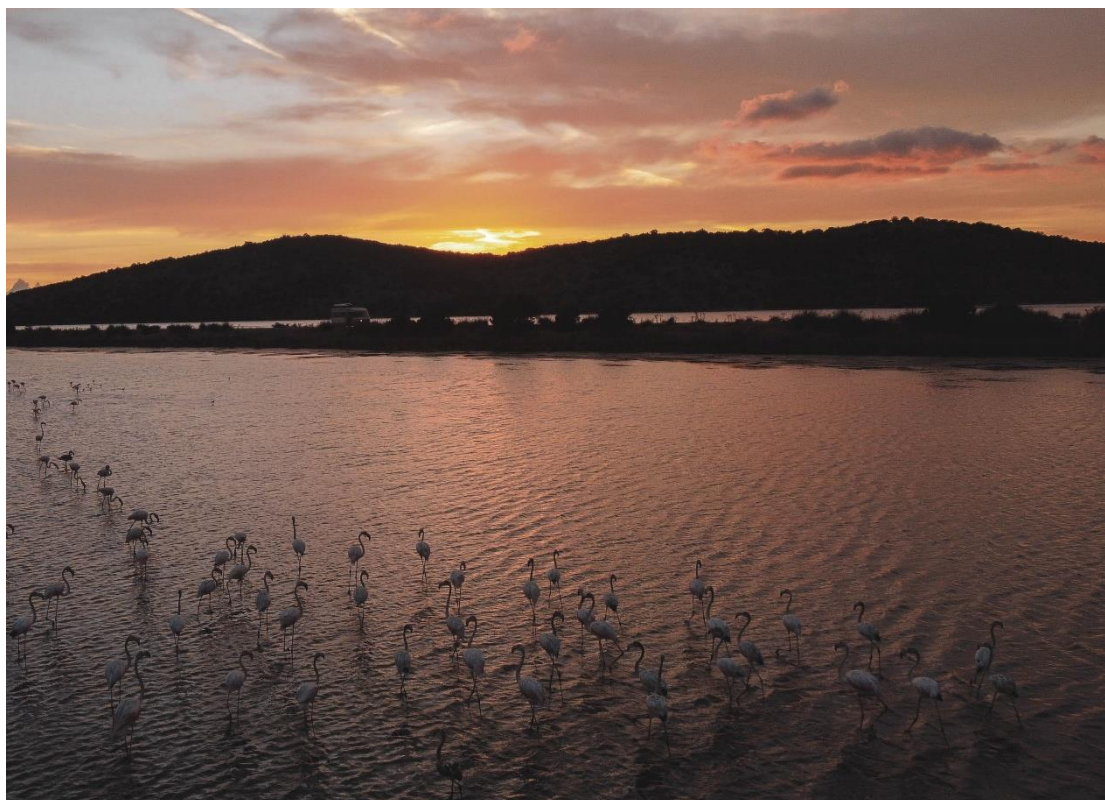

Γεωμορφολογία και χλωρίδα

Στο διάβα του ο μεγάλος ποταμός περνάει από γκρεμούς, απότομες πλαγιές, πυκνά δάση, ορεινές κοιλάδες, πεδιάδες και μια σειρά από διαφορετικούς βιότοπους. Σε όλο το μήκος του καλύπτεται από πυκνά παρόχθια δάση με ιτιές, λεύκες, πλατάνια, σκλήθρα, σφενδάμια και πικροκαστανιές, ενώ στα ψηλά σημεία του υπάρχουν ελατοδάση. Στο δέλτα του ποταμού, στις Οινιάδες, εντοπίζονται καλαμιώνες, βάλτοι με πλούσια βλάστηση, υφάλμυρες λιμνοθάλασσες, αμμοθίνες σπάνιες πλέον στο μεσογειακό περιβάλλον και υγρολίβαδα που συνθέτουν ένα εκπληκτικό τοπίο εξαιρετικής βιολογικής σημασίας. Ενώ στη βόρεια περιοχή του δέλτα, διασώζονται μικρά παραποτάμια δάση, υπολείμματα των απέραντων δασών που υπήρχαν παλαιότερα σ' αυτά τα μέρη.

Κοντά στον ποταμό φυτρώνουν πολλά σημαντικά φυτά, όπως η *Putoria calabrica*, η *Salvinia natans*, ο *Odontites verna serotina*, η ίριδα *Iris sintenisii*, ο *Petasites hybridus*, η *Pinguicula crystallina hirtiflora*, το *Thesium brachyphyllum*, το *Sedum dasyphyllum*, το *Tussilago farfara*, ο κρίνος *Lilium chalcedonicum*, το *Buglossoides purpureocaerulea*, η κενταύρια *Centaurea niederi*, το υδρόφιλο *Spirodela polyrhiza*, η σιληνή *Silene ungeri*, ο γάλανθος *Galanthus reginae olgae vernalis*, η *Anthyllis vulneraria bulgarica*, το γεράνι *Geranium subcaulescens*, το αγριογαρόφαλλο

Dianthus viscidus, το *Ornithogalum oligophyllum*, η καμπανούλα *Campanula drabifolia* και οι ορχιδέες *Himantoglossum jankae*, *Epipactis helleborine*, *Gymnadenia conopsea*, *Neottia ovata*, *Dactylorhiza saccifera*, *Anacamptis pyramidalis*, *Cephalanthera rubra*, *C. damasonium*, *C. longifolia*, *Ophrys apifera* και *O. epirotica*.

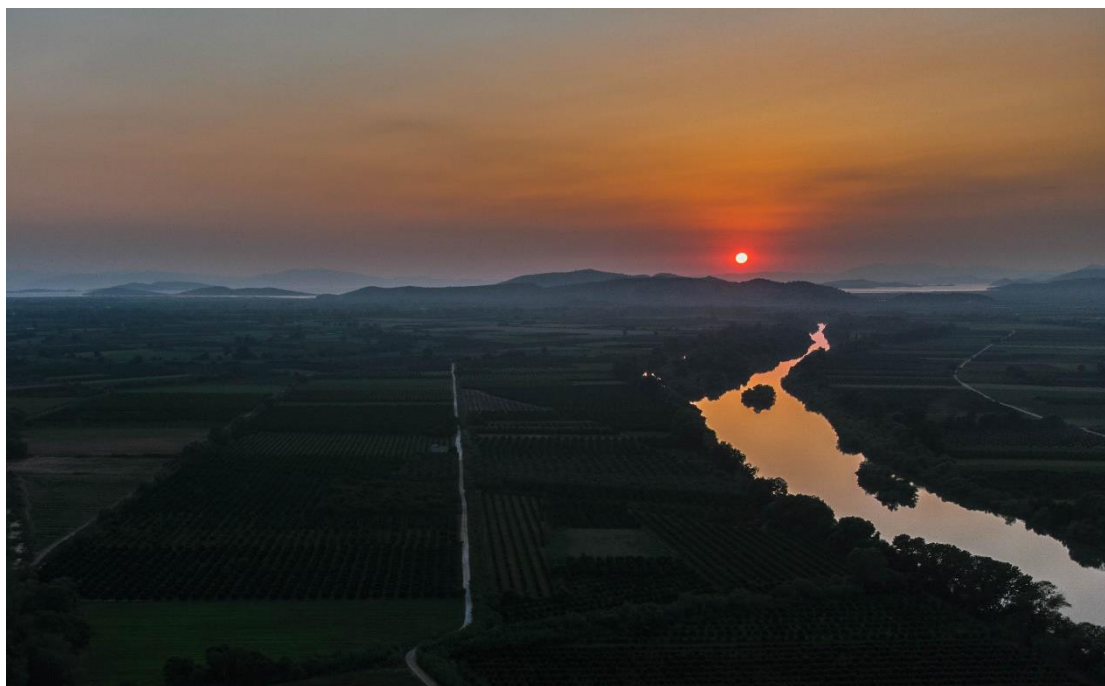

Ορνιθοπανίδα, ερπετά και ιχθυοπανίδα

Όλος ο Αχελώος είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την ορνιθοπανίδα. Φαράγγια, λίμνες, και πλατώματα σχηματίζονται κατά μήκος της διαδρομής του ποταμού ενώ οι εκβολές του φιλοξενούν έναν τεράστιο αριθμό από είδη και συνιστούν καταφύγιο για την αναπαραγωγή και την διαχείμαση ειδών. Από τα αρπακτικά, ανάλογα με την περιοχή, συναντάει κανείς χρυσαετούς, σταυραετούς, στικταετούς, κραυγαετούς, γερακίνες, φιδαιετούς, σφηκιάρηδες, σαΐνια, διπλοσαΐνια, πετρίτες, ξεφτέρια, βραχοκιρκινέζα, μπούφους, τυτούδες, κουκουβάγιες, κ.ά. Άλλα κοινά είδη είναι οι νεροκόττυφες, οι σταχτοσουσουράδες, τα αηδόνια, οι γαλαζοπαπαδίτσες, οι καλόγεροι, τα γιδοβύζια, οι φάσσες, οι δεντροσοπανάκοι, οι δεντροβάτες, οι δεντροσταρήθρες, οι αιγίθαλοι, τα μιλτοχελιδόνα, οι γερακότσιχλες, οι τσίχλες, οι θαμνοψάλτες, οι κάργες, οι κίσσες, οι αλκυόνες, οι αετομάχοι, οι θαμνοτσιροβάκοι, τα βουνοτσιχλόνα και οι κοκκοθραύστες. Στις εκβολές του ποταμού και στις λίμνες βρίσκουν καταφύγιο εκατοντάδες είδη, όπως φλαμίνγκο, σαρσέλες, χουλιάροπαπες, κικίρια, σφυριχτάρια, καπακλήδες, γκισάρια, πρασινοκέφαλες πάπες, βουβόκκνοι, πολλά είδη ερωδιών, σκαλίδρες, ποταμίδες, σφυριχτές, καλαμόκιρκοι, λιβαδόκιρκοι, καλημάνες και πολλά άλλα.

Αναπόσπαστο κομμάτι της εντοπίας πανίδας είναι και τα ερπετά. Κατά μήκος του ποταμού ζούνε αλπικοί τρίτωνες, λοφιοφόροι τρίτωνες, κοινοί τρίτωνες, σαλαμάνδρες, κιτρινομπομπίνες, φρύννοι, πρασινόφρυνοι, γραικοβάτραχοι, σβελτοβάτραχοι, λιμνοβάτραχοι και δεντροβάτραχοι. Η ερπετοπανίδα περιλαμβάνει πολλά είδη, όπως ποταμοχελώνες, γραικοχελώνες, μεσογειακές χελώνες, σαύρες της Ρούμελης, τρανόσαυρες, τοιχογουστέρες, σαΐτες, νερόφιδα, λιμνόφιδα, στεφανοφόρους, σπιτόφιδα, σαπίτες, δεντρογαλιές και οχιές. Κοντά στις εκβολές ζούνε ακόμα αγριόγατες, νερό-βίδρες, τσακάλια, αγριόχοιροι, αλεπούδες, ασβοί, κουνάβια, νυφίτσες, σκίουροι, δεντρομυξοί, δασομυξοί και εκπληκτικά άγρια άλογα.

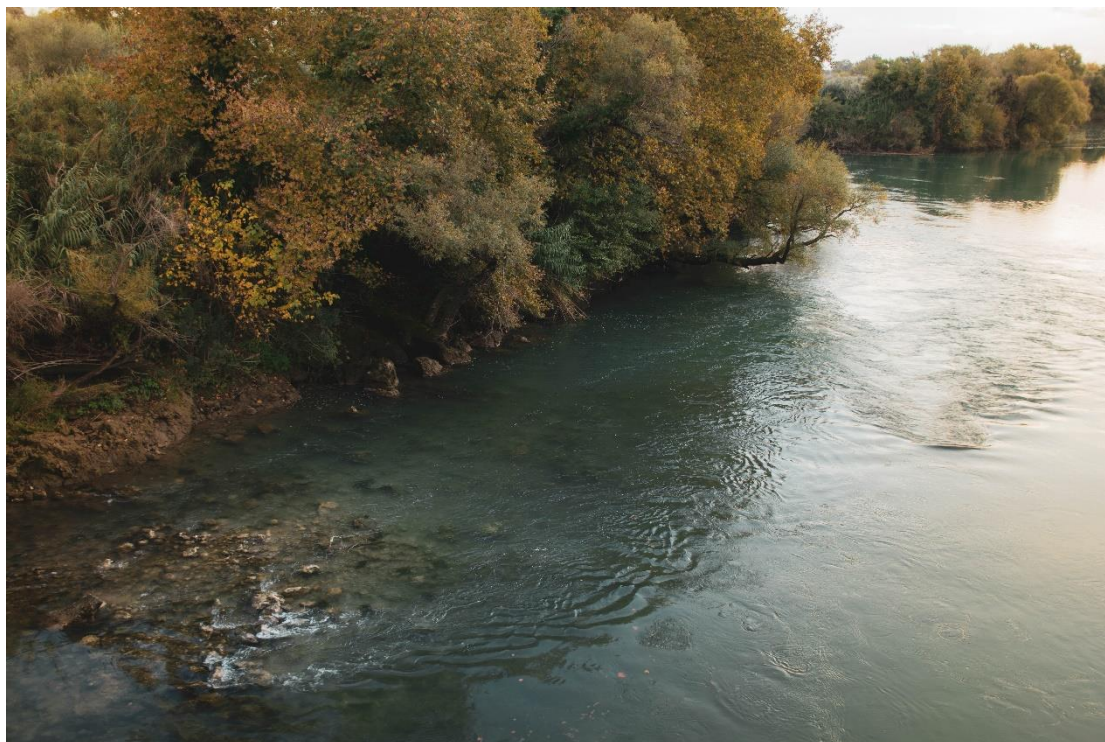
Η ιχθυοπανίδα του ποταμού είναι από τις πλουσιότερες στην Ελλάδα και περιλαμβάνει περίπου 40 είδη. Από αυτά ξεχωρίζουν η δρωμίτσα (*Rutilus rutilus*), η γουρνάρα (*Tropidophoxinellus hellenicus*), ο ιονικός ζουρνάς (*Valencia letourneuxi*), τα χέλια (*Anguilla anguilla*), η τριχονοβελονίτσα (*Cobitis trichonica*), ο λουρογωβιός (*Economidichthys pygmaeus*), το στρωσίδι (*Luciobarbus albanicus*), ο στυμφαλικός πελασγός (*Pelagus stymphalicus*), η ψευδορασμπόρα (*Pseudorasbora parva*), η τσερούκλα (*Scardinius acarnanicus*), το γλανίδι (*Silurus aristotelis*), ο γουλιανός (*Silurus glanis*), η μουρμουρίτσα (*Rhodeus amarus*), η ποταμοσαλιέρα (*Salaria fluviatilis*) και η ιονική πέστροφα (*Salmo fario*). Ενώ σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι στην παραλία και τον ομώνυμο κόλπο Διόνι στη δυτική πλευρά του δέλτα εποχιακά απαντώνται θαλάσσιες χελώνες καρέτα καρέτα και τα πάντοτε φιλικά δελφίνια τα οποία έρχονται στην περιοχή για να αναπαραχθούν σε ασφαλή αβαθή νερά.

Ο Αχελώος στις Οινιάδες

Η Αρχαία Ελληνική μυθολογία συνέδεσε την περιοχή των Οινιαδών με έναν από τους βασικότερους μύθους της, τον μύθο της πάλης του Ηρακλή με τον ποταμόθεο Αχελώο. Ειδικότερα με το «Κέρας της Αμάλθειας» που αποσπάστηκε θριαμβευτικά

από το θεό Αχελώο είναι το αιώνιο σύμβολο της αφθονίας που χαρίστηκε ως δώρο στους κατοίκους της, συμβολίζοντας τις γονιμοποιές ιδιότητες του ποταμού. Το γεγονός ότι ηττήθηκε θεός στην πάλη του με άνθρωπο δείχνει το μέγεθος του πλούτου που χαρίστηκε και τον αντίκτυπο της ανθρώπινης παρέμβασης με σκοπό την τιθάσευση της άγριας φύσης της περιοχής και την αξιοποίηση της ήδη από την πρώτη αρχαιότητα προς όφελος του ανθρώπινου γένους και του πολιτισμού.

Ο Ποταμός Αχελώος λίγο πριν εκβάλει στο Ιόνιο διέρχεται από το κέντρο της Περιοχής των Οινιαδών την οποία και έχει διαμορφώσει καθοριστικά. Πρόκειται για ένα σύμπλεγμα 2 κωμοπόλεων (Κατοχή, Νεοχώρι) και 5 χωριών (Γουριά, Πεντάλοφος, Λεσίνι, Μάστρου και Μαγούλα) που βρίσκονται χτισμένα στις όχθες και την εγγυα ενδοχώρα του Ποταμού. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η ιδιαίτερη γεωμορφολογία της με την απέραντη πεδιάδα, τους χαμηλούς βραχώδης λόφους που οφείλουν την παρουσία τους στις επιχωματώσεις του ποταμού και την ένωση των αρχαίων νησίδων του συμπλέγματος των Εχινάδων με την αιτωλοακαρνανική στεριά, τα πυκνά υδρόφιλα δάση, τις εντοπωσιακές αμμώδεις παραλίες και τις εκβολές του ποταμού όπου συντηρείται ένα τεράστιο σύστημα από πλούσιους υγρότοπους, λιμνοθάλασσες και βάλτους που προστατεύονται από τις συνθηκες Natura και Ramsar και αποτελούν τμήμα του «Εθνικού Πάρκου Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου-Αιτωλικού, κάτω ρου των ποταμών Ευήνου και Αχελώου και νήσων Εχινάδων». Καθώς και τα διάσπαρτα μνημεία που βρίσκονται κοντά στις όχθες και ανάγουν την κτίση τους στην αρχαιότητα και το μεσαίωνα, χτισμένα σε δασώδης λόφους που εκπέμπουν μια ιδιαίτερα ενέργεια και υπόσχονται μια υπέροχη θέα και αν είστε τυχεροί ίσως και ένα μαγευτικό ηλιοβασιλέμα.

Σκοπός του εγχειρήματος

Ο σκοπός του εγχειρήματος «Ανακαλύπτω το Ποτάμι» είναι διττός, αφενός αφορά την ανάδειξη, την προβολή και την αξιοποίηση του ποταμού προκειμένου να αυξηθεί η επισκεψιμότητα και αφετέρου την προστασία και διασφάλιση της βιωσιμότητας του οικοσυστήματος και του φυσικού τοπίου του.

Μέσα εξυπηρέτησης σκοπού:

Σε αυτήν την κατεύθυνση το εγχείρημα μας αποσκοπεί:

- Στην επιμόρφωση των ανθρώπων που διαβιούν ή εργάζονται εντός του ποταμού, στην παρακείμενη όχθη ή στο Δέλτα
- Στην ενθάρρυνση ναυταθλητικών δραστηριοτήτων, προκειμένου οι λάτρεις της φύσης να μπορούν να πραγματοποιήσουν καταβάσεις του ποταμού με ράφτινγκ, κανό και καγιάκ με τη βοήθεια οργανωμένων σχολών και με ασφάλεια
- Στην ενθάρρυνση εκκίνησης τουριστικών διαδρομών προκειμένου οι επισκέπτες να θαυμάσουν το εκπληκτικό φυσικό τοπίο, καταπράσινο και δροσερό το καλοκαίρι και υγρό και ομιχλώδες το χειμώνα, μέσω εκδρομής με μηχανοκίνητες βάρκες
- Στην υποβοήθηση και την ενθάρρυνση της ενασχόλησης των ντόπιων με τον τουρισμό, τις περιηγήσεις, τις ξεναγήσεις, την εστίαση και την ψυχαγωγία

- **Στην υιοθέτηση και την ενίσχυση της πίστης σε ένα ισχυρό όραμα για ένα υγιές ποτάμιο οικοσύστημα** που θα ανθίζει μέσω της προστασίας της άγριας ζωής προς όφελος της κοινωνίας, της οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης
- **Στην χάραξη μονοπατιών** για ενίσχυση περιπατικού τουρισμού, αξιοποίηση παρόχθιου χώρου και επιμήκυνση του χρόνου που περνούν οι επισκέπτες κοντά στο ποτάμι
- **Στην ευαισθητοποίηση του κοινού ώστε να αντιληφθεί την αξία του ποταμού και του ποικιλομορφία του οικοσυστήματος του** - Τα ποτάμια μέσω του νερού και των θρεπτικών συστατικών που μεταφέρουν τροφοδοτούν τα δάση, τους υγροτόπους, τις πεδιάδες και άλλους χερσαίους βιότοπους συμβάλλοντας στην παραγωγή και την εξασφάλιση σπουδαίων φυσικών πόρων γεγονός που τα καθιστά παράγοντες κρίσιμης σημασίας για την τοπική οικονομία, το εμπόριο και την ανάπτυξη ενός τόπου.
- **Στον εθελοντισμό με σκοπό τον καθαρισμό της όχθης, παρακείμενων ρεμάτων ή αποκατάστασης υγροτόπων**
- **Στην χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης για προβολή και διάδοση τοποθεσίας και του τρόπου ζωής δίπλα στο ποτάμι**
- **Στην δημιουργία σημείων σύντομης πληροφόρησης με χρήση τεχνολογίας QR code σε παρόχθια σημεία**
- **Στην διοργάνωση και καθιέρωση ενός Παραποτάμιου Φεστιβάλ** με επιδείξεις, ναυταθλητικές δραστηριότητες, κωπηλασία, μουσικά event και εμπορικά bazaar
- **Στην αποκατάσταση του ποταμού** αναφέρεται σε μια μεγάλη ποικιλία οικολογικών, φυσικών, χωρικών και διαχειριστικών μέτρων και πρακτικών που στοχεύουν στην αποκατάσταση της φυσικής κατάστασης και της λειτουργίας του ποταμίου συστήματος για την υποστήριξη της βιοποικιλότητας, της αναψυχής, της διαχείρισης των πλημμυρών και της ανάπτυξης του τοπίου.
- **Στην επέκταση των παρόχθιων δασών και την ενίσχυση της δενδροφύτευσης** όπου αυτό είναι εφικτό και συνάδει με τις προβλέψεις της πολιτείας - Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα ριζικά συστήματα των φυτών δημιουργούν εδαφική σταθερότητα, μειώνουν την ποσότητα της μόλυνσης από διάφορες ουσίες που μέσω του υδροφόρου ορίζοντα και τις επιφάνειες μεταφέρονται στα ποτάμια. Ενώ τα δέντρα συμβάλουν καθοριστικά και στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την ποιότητα του αέρα της περιοχής.

- Στην ενημέρωση αγροτών με σκοπό τον περιορισμό της χρήσης φυτοφαρμάκων
- Στον συντονισμό φορέων για την δημιουργία ενός παρατηρητήριου βιοποικιλότητας και μικροκλιματολογικών συνθηκών με την καθοδήγηση πανεπιστημιακών και ερευνητών και τη συμμετοχή και ενασχόληση εθελοντών για την αντιμετώπιση της ρύπανσης, την λήψη μέτρων, την άμεση κινητοποίηση φορέων και αρμοδίων σε περίπτωση βλαβερής για το περιβάλλον και την πανίδα ανθρώπινης δραστηριότητας
- Στη διαβούλευση με την τοπική κοινωνία, τις αρχές και τους παραγωγικούς φορείς για το βέλτιστο συντονισμό μεταξύ των εμπλεκόμενων
- Στη δημιουργία ερευνητικών εργασιών που θα αναδεικνύουν τη σημασία του Αχελώου και του υδάτινου συστήματος που ο ποταμός δημιουργεί
- Στη προώθηση προτάσεων πολιτικής και βέλτιστων πρακτικών με βάση επίκαιρα δεδομένα και παρατηρήσεις που θα υποβοηθήσουν το έργο των αρχών και της ακαδημαϊκής κοινότητας και θα δημιουργήσουν αξιόλογο αρχείο προσφερόμενο προς έρευνα και μελέτη σχετικά με το οικοσύστημα, τη βιοποικιλότητα και το φυσικό περιβάλλον

Οι προτάσεις πολιτικής ενδεικτικά δύνανται να σχετίζονται με τα εξής αντικείμενα:

- **Το υδάτινο σύστημα και τη διατήρηση της ποιότητας του νερού**
– Είναι αναγκαίο όλα τα υδάτινα συστήματα να έχουν σταθερή ή βελτιωμένη ποιότητα υδάτων και σε καμία περίπτωση να μην επιδεινώνονται περαιτέρω από την αρχική τους κατάσταση. Στη βάση αυτή στο κόστος της διαχείρισης των υδάτων θα πρέπει να συμπεριληφθεί και η μέριμνα διατήρησης ή αποκατάστασης ποιότητας ενώ οι ρυπαίνοντες σύμφωνα με την αρχή του «ο ρυπαίνων πληρώνει» πρέπει να επιβαρύνονται επιπλέον κόστος έως ότου συμμορφωθούν
- **Την αύξηση της προσβασιμότητας στον ποταμό** – Ενθάρρυνση τοπικών αρχών για τον καθορισμό οριογραμμής όχθης, παρόχθιας ζώνης και παλαιάς όχθης του ποταμού. Συνεννόηση με τοπικές αρχές και ΔΕΗ ως διαχειρίστρια αρχή των Φραγμάτων του Αχελώου για εξασφάλιση σταθερής ροής υδάτων για την ασφάλεια των αθλητών στο ποτάμι
- **Την αποτίμηση της σημασίας του ποταμού** ως διόδου σύνδεσης με την ανοιχτή θάλασσα, ως πεδίο, ως μοχλό ανάπτυξης για την τοπική οικονομία, υγεία, ως παράγοντα που επηρεάζει το επίπεδο διαβίωσης

- Την προώθηση ειδικών όρων δόμησης κοντά στο ποτάμι που να συνάδουν με το κριτήριο της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και τον καλομελετημένο χωροταξικό σχεδιασμό
- Την ισορροπία μεταξύ ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και οικοσυστήματος και την διασφάλιση ότι η οικιστική ανάπτυξη εμπεριέχει την πρόβλεψη για ορθές χρήσεις γης και υδάτων
- Την εκπόνηση προτάσεων για εκτέλεση τεχνικών ή άλλων έργων με σκοπό την προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη των υπό μελέτη περιοχών
- Την εκπόνηση αντιπυρικού σχεδίου για ευάλωτα σημεία ενδιαφέροντος και την γνωμοδότηση στους αρμόδιους φορείς (Κατάθεση σχεδίου δράσης στις αρμόδιες αρχές).
- Την προστασία της άγριας ζωής και την επαναφορά ειδών (αν υπάρχουν είδη που απειλούνται ή εξαφανίστηκαν)
- Την αντιστάθμιση της υποβάθμισης της υδρόβιας άγριας ζωής
- Την ενθάρρυνση χρήσης βιοδιασπώμενων προϊόντων καθαρισμού στις παρόχθιες ζώνες
- Την προστασία και τον έλεγχο του υδροφόρου ορίζοντα με σκοπό τον περιορισμό ή την παύση της ανεξέλεγκτης ρίψης ορυκτών καυσίμων και λαδιών στο έδαφος καθώς περνούν στον υδροφόρο ορίζοντα και μολύνουν το υπέδαφος και τα ύδατα
- Τον έλεγχο της αρνητικής ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή -όπως αυτή εκφράζεται μέσα από εντατικές καλλιέργειες, αποστραγγίσεις, λαθροθηρία, αυθαίρετη δόμηση και τεχνικές επεμβάσεις στις παρόχθιες ζώνες (κατασκευή μικρών καναλιών για προστασία σκαφών ή αλιευτικού εξοπλισμού, στήσιμο παγίδων κτλ), απόθεση αποβλήτων και τον εγκιβωτισμό της κοίτης του ποταμού και την αντιστάθμιση της

